

УДК 37.013.43

Борбич С. В.  
Луцький педагогічний коледж

## ПІДГОТОВКА ВИСОКОМОРАЛЬНОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ НАЦІЇ

*У статті розглядаються питання підготовки високоморального вчителя, окремі фактори формування духовності особистості.*

**Ключові слова:** духовні цінності, студент, вчитель, культура, церква.

Внаслідок глибоких змін, що відбулися в нашій державі на межі третього тисячоліття, змінилася система цінностей наших громадян. Ми обрали ринкову економіку, а “ринковість” відобразилася в ціннісних орієнтаціях нашого народу. Опора лише на конкуренцію, індивідуалізм, накопичення матеріальних цінностей призвела до підвищення рівня злочинності, насильства та низькопробних продуктів ЗМІ. Найбільш негативний відбиток це наклало на молодь та дітей, оскільки в них недостатньо сформовані світоглядні позиції.

Це не могло не вплинути на освітню політику держави. Для якісної освіти необхідно орієнтувати її учасників на покращення життя у всіх сферах, і зокрема в духовній. У Національній доктрині розвитку освіти, Державній національній програмі “Освіта” (Україна XXI століття) та Законі України “Про освіту” фокусується увага на створенні умов для розвитку всебічно і гармонійно розвиненої особистості як найвищої цінності суспільства, успадкування духовних надбань, досягнення високої культури, формування особистості, здатної ефективно працювати і навчатися протягом життя [1-3].

У цьому контексті актуалізується проблема формування духовності. Це завдання є багатоаспектним, багато вітчизняних і зарубіжних науковців присвятили йому чимало своїх праць. Зокрема, теоретичне осмислення сучасних тенденцій у вітчизняній педагогічній науці представлені в роботах А. Алексюка, В. Андрущенка, І. Беха, М. Боришевського, О. Вишневського, О. Сухомлинської та ін. Проблему формування духовних цінностей студентів досліджували О. Белих, О. Олексюк, Т. Петракова та ін. Окремим аспектам виховання духовних цінностей у студентів педагогічних закладів присвятили свої роботи В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Євтух, В. Кремень та ін.

**Метою статті** є розгляд деяких чинників впливу на формування духовності особистості та висвітлення питання необхідності формування духовних цінностей майбутніх учителів на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Сьогоднішня школа покликана створити сприятливі умови для формування духовних цінностей підростаючого покоління. Для підвищення якості цього процесу необхідним є також вплив на аксіосферу майбутніх вчителів. Адже саме студенти педагогічних інститутів та коледжів – національна еліта, люди, які понесуть свої погляди та ідеали до дітей. І від цього залежить розвиток нашої держави у всіх її сферах.

Зрозуміло, що для того щоб виховати гуманне, високоморальне покоління необхідно, щоб вчитель був мудрим і людяним. Інша причина формування духовних цінностей студентів – це їхній вік. Саме в підлітковому та ранньому юнацькому віці починаються роздуми над своїми емоціями і почуттями, в цей період відбувається перехід від свідомості до самосвідомості. Найголовнішим завданням цього періоду є формування почуття ідентичності, визначення своєї ролі в світі, формування морального кодексу та власної системи цінностей.

Виникає питання про те, які саме цінності є найнеобхіднішими для вчителя на сучасному етапі розвитку нашої держави, адже вони (цінності) постійно змінюються залежно від суспільного ладу та історичного періоду. Кожна епоха має свої ідеали. Довгий

час прикладом для наслідування були святі, канонізовані церквою. Був період, коли найвищий ідеал поведінки творила комуністична партія. Вирішення питання про те, хто має стати прикладом для наслідування для підростаючого покоління є спільним обов'язком школи, церкви, культури.

Загальновідомою є думка про те, що значну роль у формуванні особистості відіграє культура суспільства. Проте орієнтуватись лише на сучасну культуру, на жаль, неможливо, адже досить часто із засобів масової інформації пропагується негативізм, перенасичений насильством, ідеалізація “легкого” життя та взаємовідносин. Слід зауважити, що зі ЗМІ ми отримуємо те, що “продається”. Про сучасне мистецтво П. Сорокін пише, що це досить часто “музей соціальної і культурної патології” [6, с. 456].

Окремо слід відмітити індустрію кіно, репертуар якого в останні роки став вражати примітивністю та різноманітністю своєї жорстокості. Звичайно, не йдеться про всі кінофільми, та все ж значна їх кількість залишається низькопробною. Зрозуміло, що сучасна культура – це не лише засоби масової інформації. Однак обсяг статті обмежує нас в аналізі всіх складових культури. Але саме масмедіа, радіо, теле- та комп'ютерні засоби комунікації впливають на найширшу аудиторію. Не можна сказати, що культура не допомагає формувати духовну особистість, але останнім часом її вплив дуже часто буває не досить ефективним.

Щодо церкви, то вона значно допомагає у формуванні духовності. Як писав К. Ушинський, нехристиянська педагогіка є річчю немислимою. Довгий період першою книгою для навчання дітей був Псалтир, для щоденного читання простого народу використовувалися Життя святих. Першими вчителями були священнослужителі. На сучасному етапі становлення нашої держави вплив церкви в навчанні зменшився (світський характер освіти), та все ж залишається досить сильним у формуванні духовності.

У науковій літературі часто трапляється ототожнення духовності з релігійністю. Ці поняття, звичайно, мають багато точок дотику, але все ж їх не слід ототожнювати. У повсякденному житті “релігійними” ми називаємо людей, які ходять до церкви, дотримуються постів і знають всі обряди. Та не завжди ми можемо назвати таких людей духовними (якщо вони з презирством ставляться до людей іншої релігії). Всі закони церкви спрямовані на підвищення рівня моральності людей. Це стосується не лише православної релігії. Науковці, які здійснюють порівняльний аналіз різних віросповідань, робили висновок, що між ними є багато спільного: добро, безкорисливість, любов і повага до ближнього [4]. Це саме те, що не зможе перевірити жоден екзамен з комісією, і те, без чого навчання буде однобоким, а часом і небезпечним, а виховання неможливим.

Можна зробити висновок, що такі важливі фактори формування духовності, як культура і церква на даному етапі розвитку нашого суспільства певною мірою втратили свої виховні можливості (культура – через її часто невисокий рівень; церква – через меншу “вхожість” до неї молоді).

Через це виникає потреба в такій організації навчального процесу, яка дозволяла б внутрішньо збагатити майбутніх вчителів ціннісним змістом. Діяльність вищої педагогічної школи повинна бути спрямована не лише на розумовий розвиток і становлення особистості фахівця, а й на формування духовних цінностей. Адже на сучасному етапі змін суспільних відносин вчитель повинен передавати не лише знання, а й добро, красу, істину.

В. Сухомлинський вважав, що найважливішими якостями вчителя є: почуття обов'язку, відповідальність, доброта, чуйність, терпеливість, наполегливість, політична активність. Досягнення цього результату стає можливим завдяки емоційному наповненню змісту навчального матеріалу. За такої умови разом зі знаннями студенти будуть набувати якостей високоморальної особистості.

Таким чином, підготовка майбутніх вчителів як висококваліфікованих фахівців

здатних зрозуміти не лише своє призначення у світі, а й допомогти зробити це своїм учням, є не єдиною, але необхідною умовою для формування духовності нашої нації. Важливою, як уже зазначалося, є співпраця школи, церкви, працівників культури, проте головна роль у цьому процесі належить учителеві. Підтвердженням цього припущення є слова радянського психолога і педагога М. Рубінштейна: “Перше місце належить проблемі учителя, на яку і потрібно звернути особливу увагу. Проблема вчителя – перша й найважливіша проблема всієї педагогіки, всієї постановки народної освіти, всієї системи освіти, всієї долі народної культури: з неї необхідно починати й нею необхідно закінчувати. “Учитель – це найперше” [5].

#### **Використана література:**

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) / Ін-т системних досліджень освіти України. – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
2. Закон України “Про освіту”. – К., 1996. – 36 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. – 2002. – 23 квітня.
4. *Никандров Н. Д.* Духовные ценности и воспитание в современной России / Н. Д. Никандров // Педагогика. – 2008. – № 9. – С. 3-12.
5. *Рубинштейн М.* Проблема учителя / М. Рубинштейн. – М., 1927. – С. 9.
6. *Сорокин П. А.* Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин. – М. : Политиздат, 1992.

***Борбич С. В.* Подготовка высокоморального учителя как условие формирования духовности нации.**

*В статье рассматриваются вопросы подготовки высокоморального учителя, некоторые факторы, способствующие формированию духовных ценностей личности.*

***Ключевые слова:*** духовные ценности, студент, учитель, культура, церковь.

***Borbich S. V.* Preparation of high-moral teacher as condition of forming of spirituality of nation.**

*The questions of preparation of high-moral teacher, some factors, cooperant forming of spiritual values of personality, are examined in the article.*

***Keywords:*** spiritual values, student, teacher, culture, church.

УДК 387. 147: 544. 17

***Бордюк М. А.***  
***Рівненський державний гуманітарний університет***

#### **ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО НАНОСТРУКТУРНІ СИСТЕМИ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ВИБІРКОВОГО КУРСУ “ПОЛІМЕРНІ НАНОКОМПЗИТИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ”**

*У статті запропоновано навчальну програму вибіркового курсу “Полімерні нанокмпозити та їх застосування”. Реалізація цієї програми дозволяє формувати знання про наноутворення в полімерах та їх системах у майбутніх учителів фізики.*

***Ключові слова:*** полімерні нанокмпозити, формування знань, вибіркового курсу, навчальна програма, технології вивчення.

Завдяки великій різноманітності фізичних і хімічних властивостей полімерів їх дослідження є однією з найбільш цікавих особливостей фізики конденсованого стану, структурної хімії, фізико-хімії і . Фізика і хімія полімерів на сьогоднішній день – це самостійна галузь природознавства, що часто зустрічається як “наука про полімери”.